



Universiteit
Leiden
The Netherlands

'Ja, de Litteratuur is nu eenmaal een wonderlik vak' Ideeën ten aanzien van het bloemlezen van eigentijdse poëzie voor gebruik in de hoogste klassen van gymnasium en h.b.s., 1898-1941

Buijsse, J.G.

Citation

Buijsse, J. G. (2023, December 20). *'Ja, de Litteratuur is nu eenmaal een wonderlik vak': Ideeën ten aanzien van het bloemlezen van eigentijdse poëzie voor gebruik in de hoogste klassen van gymnasium en h.b.s., 1898-1941*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3674127>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3674127>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Literatuur

- Aardweg, H.P. van den (red.) (1938). *Persoonlijkheden in het Koninkrijk der Nederlanden in woord en beeld. Nederlanders en hun werk*, Amsterdam:Van Holkema en Warendorf
- Abels, Paul G.F. (1992). "Het gelouterde gevoel van den mensch". Een zoon over zijn vader', in De Moor et al. (1992), 30-44
- Abrams, W.H. (1971). *The Mirror and the Lamp. Romantic Theory and the Critical Tradition*, Oxford:OUP
- Acket, J. Mathijs (1908). 'Proeve van een les in de beeldspraak', in *De nieuwe taalgids* 2, 161-169
- Acket, J. Mathijs (1909). 'Proeven van literatuurlessen', in *De nieuwe taalgids* 3, 289-305
- Acket, J. Mathijs (1912). 'Uit mijn praktijk. Brokjes les, gedachten en ervaringen' in *De nieuwe taalgids* 6, 293-298
- Acket, J. Mathijs (1916). 'Een verdediging', in *De nieuwe taalgids* 10, 113-127
- Aerts, Remieg (1994). 'De Gids' en zijn publiek. Een compositieportret', in *Jaarboek voor Nederlandse boekgeschiedenis*, Leiden:Nederlandse Boekhistorische Vereniging, 107-129
- Akker, Wiljan van den (1985). *Een dichter schreit niet. De poetica van M. Nijhoff*, Utrecht:Veen
- Alsbach, Joh. A. e.a. (sam.) (1932). *Auteurswet 1912 en Berner Conventie. Practische handleiding uitgegeven door den Nederlandsche-Uitgeversbond*, 2e druk, 's-Gravenhage:Belinfante
- Amsing, Hilda T.A. (2002). *Bakens verzetten in het voortgezet onderwijs, 1863-1920. Gymnasium, h.b.s. en m.m.s. in onderwijssysteem, leerplan en geschiedenisonderwijs*, Delft:Eburon
- Amsing, Hilda T.A. (2006). 'Een schoolboekje open over identiteit. Schoolboeken als bron voor historisch pedagogisch onderzoek met als casus HBS en gymnasium, Nederland, 1863-1920', in *Utile dulci. Leer- en leesboeken voor de Nederlandse en Vlaamse jeugd. Jaarboek voor de geschiedenis van opvoeding en onderwijs* 2006, 90-109
- An. (1894). 'Letterkundige kroniek', in *De Gids* 58, 357-368
- An. (1919). Redactionele inleiding tot 'Onze jongeren en de moderne dichtkunst', in *Vragen van den dag* 34, 3, 233
- An. (1934). 'Paul Huf's gramfoonplaten. Moeilijkheden van de opname', in *De Tijd*, woensdag 22 augustus 1934
- Anbeek, Ton (2001). 'De betekenis van Merlyn', in *Nederlandse letterkunde* 6, 1-12
- Arend, S.H. van der (2007). *Pleitbezorgers, procesmanagers en participanten. Interactief beleid en de rolverdeling tussen overheid en burgers in de Nederlandse democratie*, Delft:Eburon
- Asselbergs, W.J.M.A. (1951). 'Litteratuuronderwijs', in F. Baur e.a. (red.), *Geschiedenis van de letterkunde der Nederlanden. Het tijdperk der vernieuwing van de Noordnederlandse letterkunde*, deel 9, 's-Hertogenbosch:Malmberg, 371-386
- Bakker, Siem (1985). *Litteraire tijdschriften. Van 1185 tot heden*, Amsterdam:De Arbeiderspers
- Ballintijn, Gerard (1952). 'Souvenir. Portretten van leraren anno 1925', in Jacques R.W. Sinninghe et al. (sam.), *Gedenkboek 1867-1952*, 109-113 (uitgave Jubileum-comité 85-jarig bestaan der Bredase H.B.S.)
- Bartels, A. (1963). *Een eeuw middelbaar onderwijs 1863-1963*, Groningen:Wolters
- Beijert, Ruth (1994). 'Poelhekke en de Tachtigers: literatuuropvattingen in poëtica's', in *Meesterwerk* 1, 29-35
- Beijert, Ruth (1996). *Van Tachtiger tot Modernist. Het Gezellebeeld in de Nederlandse kritiek 1897-1940*, diss. Rijksuniversiteit Groningen

- Bax, Sander et al. (2022). 'Het literaire veld als schema. Actuele kanttekeningen bij een dominant model in de neerlandistiek', *Tijdschrift voor Nederlandse taal- en letterkunde* 138, 3, 255-269
- Bel, Jacqueline (1993). *Nederlandse literatuur in het fin de siècle: een receptie-historisch overzicht van het proza tussen 1885 en 1990*, Amsterdam:Amsterdam University Press
- Bel, Jacqueline (2015). *Bloed en rozen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1900-1945*, Amsterdam:Bert Bakker
- Berg, Willem van den en Piet Couttenier (2016). *Alles is taal geworden. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1800-1900*, Amsterdam:Bert Bakker
- Bergh, W.H. van den (1993). '1848: Op gehoorsafstand', in M.A. Schenkeveld-van der Dussen e.a. (red.), *Nederlandse Literatuur, een geschiedenis*, Groningen:Martinus Nijhoff
- Bloem, J.C. (1915). 'Het verlangen', in *De Beweging* 11, 67-70
- Bloem, Rein (1971). 'Herman Gorter: een momentopname', *Raster* 4, 435-440
- Blok, W. (1983). *P.C. Boutens en de nalatenschap van Andries de Hoghe*. Amsterdam:Atheneum-Polak&Van Gennep
- Blokker, J.A. (2021). *Het wonder van de hbs. Een onderwijshervorming die slaagde, 1864-1885*, Amsterdam:Querido
- Boekholt, P.Th.F.M en E.P. de Booy (1987). *Geschiedenis van de school in Nederland vanaf de middeleeuwen tot aan de huidige tijd*, Assen:Van Gorcum
- Bolkestein, G. (1905). 'Nederlandsche letterkunde op het hoofdonderwijsexamen', in *Noord en zuid* 28, 409-419.
- Bosch, J.H. van den (1891). 'De letterkunde en de onderwijzer', in *Taal en letteren* 1, 99-115
- Bosch, J.H. van den (1896). Inleiding op het '*Leesboek voor de Eerste Klasse van Gymnasium en Hoogere Burgerschool*', Utrecht:Kemink
- Bosch, J.H. (1898). 'Voorrede' bij *Oud-Nederlandsch leesboek voor H.B.S. en Gymnasium*, Utrecht:Honig
- Bosch, J.H. van den (1899). 'Het literatuur-onderwijs in het tegenwoordige systeem van M.O. en op het eindeksamen', in *Taal en letteren* 9, 513-524
- Boterman, Frits (1996). *Moderne geschiedenis van Duitsland 1800-1990*, Amsterdam:De Arbeiderspers
- Bourdieu, Pierre (1983). 'The field of cultural production, or: the economic world reversed', in *Poetics* 12, 311-356
- Bourdieu, P. (1985). 'The market of symbolic good', in *Poetics* 14, 5-11
- Bourdieu, Pierre (1989). *Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip*. Gekozen door Dick Pels, Amsterdam:Van Gennep
- Bourdieu, Pierre (1994). *De regels van de kunst. Wording en structuur van het literaire veld* (vertaling van *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire* door Rokus Hofstede), Amsterdam:Van Gennep
- Boven, Erica van (1992). *Een hoofdstuk apart. 'Vrouwenromans' in de literaire kritiek 1898-1930*, Amsterdam:Sara/Van Gennep
- Braak, Menno ter (1949). 'Over het nut van bloemlezingen', in *Verzameld werk* 5 Kronieken, Amsterdam:Van Oorschot, 40-46
- Bronzwaer, W. (1993). *Lessen in lyriek. Nieuwe Nederlandse poëtica*, Nijmegen:Sun
- Bruggencate, K. ten (1906). 'Over taalonderwijs (Slot). Liefde voor de schoone producten der letterkunde', *Weekblad GMO*, 2, 45, 1268-1274

- Buelens, Geert (2002). 'Een avantgardist is (g)een groep. Over de wankelende avantgardestatus van de flaminganten tijdens het interbellum', in Hubert F. van den Berg en Gillis J. Dorleijn (red.), *Avantgarde! Voorhoede? Vernieuwingsbewegingen in Noord en Zuid opnieuw beschouwd*, Nijmegen:Vantilt
- Buelens, Geert (2003). *Van Ostajen tot heden. Zijn invloed op de Vlaamse poëzie*, Nijmegen:Vantilt
- Buelens, Geert (2023). 'Nadenken over een topicale en neerlandofone literatuurgeschiedenis', KANTL-lezing, 22 juni 2023, www.neerlandistiek.nl/2023/07/
- Buitenrust Hettema, F. (1898). 'Inleiding tot dichtersstudie', in *Taal en letteren* 8, 209-238
- Buitenrust Hettema, F. (1900). 'Nieuw-Nederlandse vers-kunst', in *Taal en letteren* 10, 38-46
- Bulhof, Francis (ed.) (2002). O.C.F. Hoffham, *Proeve eener theorie der Nederduitsche poëzy* (<http://www.dbnl.org/titels/titel.php?id=hoffoo2fbulo1>)
- Casimir, R. (1909). *Lessen in letterkunde*, Deventer:Kluwer
- Chandler, Frank W. (1915). 'A Creative Approach tot The Study of Literature', in *The English Journal* IV, 5, 281-291 (<https://www.jstor.org/stable/800899>)
- Coster, Dirk (1925). *Nieuwe geluiden. Een keuze uit de poëzie van na den oorlog (1918-1923)*, 2e vermeerdeerde druk, Arnhem:Van Loghum Slaterus
- Coster, Dirk (1930). *De Nederlandsche poëzie in honderd verzen*, Arnhem:Van Loghum Slaterus
- Curtius, Ernst Robert (1973 [1948]). 'Klassik', in *Europäischer Literatur und lateinisches Mittelalter*, Bern u. München: Francke (Achte Auflage), 253-276
- Custers, Lucien (1995). *Dáár was de bron. De Beweging van Tachtig in de ogen van Albert Verwey*, Amsterdam:Dissertatie VU
- Daalder, D.L. (1935). 'Wat lezen onze jongeren?', in Roel Houwink (red.), *Rondom het boek 1935*, z.p.:Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels, 100-112
- De Beaufort, Willem Hendrik (1884). 'Letterkundige kroniek', in *De Gids* 48, 561-576
- Defresne, A. (1948). 'Toneel, film en dans', in K.F. Proost en Jan Romein (red.), *Geestelijk Nederland 1920-1940*, deel I, Amsterdam:Kosmos
- Dijkstra, Katinka (1988). 'Canonvorming in de literaire communicatie: Indicatoren voor de analyse van de literair-kritische canon', in *Spektator* 18, 159-2168
- Dis, L.M. van (1960). 'Een didactiek van het moedertaalonderwijs', in *Levende talen* 203, 34-46
- Dodde, N.L. (1983). *Het Nederlandse onderwijs verandert*, Muiderberg:Coutinho
- Doorn, W. van (1915). 'Over de Letterkundige opleiding op de h.b.s.', in *Weekblad GMO* 11, 649-655
- Doorn, W. van (1917). 'Het pleit van dwang en vrijheid', in *Weekblad GMO* 13, 1193-1198
- Dorleijn, G.J. (1993). 'Spiegel en doorgeefluik. Schoolpoëtica's in de twintigste eeuw', in: F.A.H. Bernsden e.a. (red.), *Poëtica-onderzoek in de praktijk*, Groningen:
- Dorleijn, Gillis J. (2000). 'Gezelle in Nederland', in Piet Couttenier (red.), *Een eeuw Gezelle 1899-1999*, 187-207, Leuven:Peeters
- Dorleijn, Gillis J. en Wiljan van den Akker (2006). 'Literaturopvattingen als denkstijl. Over de verbreiding van normen in het literaire veld rond 1900', in Gillis J. Dorleijn en Kees van Rees (red.), *De productie van literatuur. Het Nederlandse literaire veld 1800-2000*, Nijmegen:Vantilt
- Dressman, Mark and Mark Faust (2014). 'On the Teaching of Poetry in *English Journal*, 1912-2005: Does History Matter?', in *Journal of Literacy Research*, 46 (1), 39-67
- Dressman, Mark (2015). 'The paradox of poetry education', in Mike Fleming et al. (ed.), *The Routledge International Handbook of the Arts and Education*, London/New York:Routledge, 203-211

- Droog, Bart FM (2014). 'Een raadsel uit 1912 opgelost', in *Neerlandsitiek. Online tijdschrift voor taal- en letterkunde*, 28 februari 2014
- Drop, W. en J.W. Steenbeek (1970). *Indringend lezen I. 'Close-reading' van poëzie*, Groningen:Wolters-Noordhoff
- Duinkerken, Anton van (1938). 'Kroniek der Nederlandsche letteren. De dichter A. Roland Holst', in *De Gids* 102, 350-364
- Eck, Waldie van (1921). bespreking van J.C. Bloem. *Het Verlangen*, in *Groot Nederland* 19, 433-434
- Eeden, Frederik van (1888). 'Een onzedelijk boek', in *De nieuwe gids* 3, 61-79
- Ehrenfels, Christian von (1890). 'Über Gestaltqualitäten', in *Vierteljahrsschrift für wissenschaftliche Philosophie* 14, 249-292
- Ek, J. (1899a). 'Ellen. Een lied van de smart (Frederik van Eeden)', in *Taal en letteren* 9, 337-360
- Ek, J. (1899b). 'Aantekeningen op "Ellen, Een lied van de smart"', in *Taal en letteren* 9, 485-496
- Elster, Ernst (1897). *Prinzipien der Literaturwissenschaft*, Bnd. I, Halle:Max Niemayer
- Ent, W. van den (1936). 'De vereniging van leraren in levende talen en het moedertaalonderwijs', in *Levende talen* 88, 51-70
- Essen, Mineke van (1999). Recensie van K. Mandemakers, *HBS en gymnasium. Ontwikkeling, structuur, sociale achtergrond en schoolprestaties, Nederland ca. 1800-1968*, in *Bijdragen en mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden*, 114, 111-112
- Van Eyck, P.N. (1924). 'Nederlandsche poëzie. J.H. Leopold', in *De Gids* 88, 403-447
- Feber, L.J.M. (1925). 'De nieuwste Nederlandsche literatuur rond 1912', in Th. de Jager en G. Knuvelder, *Pioniers*, Amsterdam:Van Munster, 187-234
- Feber, L.J.M. (1929). 'Litteratuurinzicht. Het standpunt van den leerling', in *De Maasbode* zaterdag 28 december 1929
- Fleck, Ludvik (1979). *Genesis and Development of a Scientific Fact*, Chicago:The University of Chicago Press
- Fokkema, K. en J. van Ham (1939). *De kunst van lezen*, Groningen:Wolters
- Frank, Horst Joachim (1976). *Dichtung, Sprache, Menschenbildung. Geschichte des Deutschunterrichts von den Anfängen bis 1945*, 2 Bänder, München:Deutscher Taschenbuch Verlag
- Franssen Gaston (2008). 'De dood van de podiumdichter? Over voordrachtskunst en poëzieperformance', in *Spiegel der letteren* 50 (2), 255-268
- Franssen Gaston (2022). 'Voorbij het veld: beperkingen en mogelijkheden van de veldtheorie voor de Nederlandse letterkunde', in *Tijdschrift voor Nederlandse taal- en letterkunde* 138, 3, 255-269
- Frings, H. (1933). 'Het moedertaalonderwijs op de middelbare scholen in Duitsland', in *Levende talen* 73, 18-33
- Geel, Rudolf (1989). *Niemand is meester geboren. Geschiedenis van het Nederlandse schrijfvaardigheidsonderwijs in de negentiende en twintigste eeuw*, Muiderberg:Dick Coutinho
- Geel, Rudolf (1998). 'Het taalgevoel moet geuren als een roos. Literatuuronderwijs vanaf 1890 tot aan de jaren veertig', in *Nederlandse letterkunde* 3, 235-242
- Gielen, Jos J. (1938). 'Het letterkunde-onderwijs', in 'Het onderwijs in het Nederlandsch', in *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde 1937-1938*, 65-84, Leiden:Maatschappij der Nederlandse Letterkunde
- Godthelp, H. (1934). *Het onderwijs in het Nederlands aan de middelbare school. Rede uitgesproken bij de opening van het twintigste studiejaar van de School voor Taal- en Letterkunde te 's-Gravenhage de 15e september 1934*, Groningen:Noordhoff

- Godthelp, H. (1936). *Nieuwe Nederlandse poëzie I*, Groningen:Wolters
- Godthelp, H. (1939a). 'Het letterkundeonderwijs op de middelbare school (Gymnasium – H.B.S. – Kweekschool)', *Levende talen* 103, 34-45
- Godthelp, H. (1939b). 'Onderwijs in de Nederlandse letterkunde in de derde klas van de h.b.s.', in *Weekblad GMO* 35 (1938-1939), 21, 586-587
- Goedegebuure, Jaap en Odile Heynders (1996). *Literatuurwetenschap in Nederland. Een vakgeschiedenis*, Amsterdam:Amsterdam University Press
- Greshoff, J. (1911). 'Over boeken en schrijvers II', in *Vragen van den dag*, 181-188
- Greshoff, Jan (1932). 'De jeugd en de litteratuur', in *Groot-Nederland* 30, II, 77-88
- Groot, A.W. de (1935). 'Vers, voordracht, muziek', in *De nieuwe taalgids* 29, 49-68
- Grotenhuis, Saskia (1998). *Op zoek naar middelbaar onderwijs. HBS, gymnasium, MMS en lyceum in discussie tussen 1900 en 1970*, Amsterdam:Boom
- Hall, J.N. van (1899). 'Letterkundige kroniek', in *De Gids* 63, III, 541-547
- Hall, J.N. van (1894). *Dichters van dezen tijd 1882-1894*, Amsterdam:Van Kampen
- Halsema, J.D.F. (2010). 'Ieder Woord een Gedicht, Iedere Zin een Epos', in J.D.F. van Halsema, *Vrienden en visioenen*, Groningen:Historische Uitgeverij
- Hartmans, Rob (2002). *De Groene van 1877. Geschiedenis van een dwars weekblad*, Amsterdam:Mets en Schilt
- Heerma van Voss, Daan (2021). 'Maak van literatuur een apart schoolvak', in *de Volkskrant* zaterdag 18 september 2021
- Heeroma, K. (1934). 'Het intelligente dichterschap', in *Opwaartsche wegen* 11, 410-418
- Heijermans, Ida (1919). *Onze jongeren en de moderne literatuur. Een paedagogisch-critische beschouwing*, Baarn:Hollandia
- Heijermans, Ida (1920) *Onze jongeren in de moderne literatuur*, Baarn:Hollandia
- Hoff, Stella et al. (2021). *Verschil in Nederland 2014-2020 Zes sociale klassen en hun visies op samenleving en politiek*, Den Haag:Sociaal en Cultureel Planbureau
- Hoffham, Otto (2002). *Proeve eener theorie der Nederduitsche poëzy*, bezorgd door F. Bulhof naar de oorspronkelijke uitgaaf van 1788 (https://www.dbnl.org/tekst/hoffoo2fbulo1_01/)
- Horsten, Fr. Tharc. (1914). "'Helaas! waartoe verdwalen de geesten!'", in *Ons eigen blad* 1, 14-21, 122-130, 161-168
- Horsten, Fr. Tharc. (1915). 'De bloeiende bongerd', in *Ons eigen blad* 3, 216-223
- Horsten, Fr. Tharc. (1917). 'De etiese betekenis van het onderwijs in de letterkunde', in *Ons eigen blad* 5, 106-111
- Houdart-Mérot, Violaine (1998). *La culture littéraire au lycée depuis 1880*, Rennes:Presses universitaires de Rennes/Paris:ADAPT Éditions
- Huf, Paul (1934). *Nederlandse gedichten en proza van middeleeuwse- tot en met eigen-tijdse dichters, gezegd door Paul Huf*, Columbia Records; *Teksten van de gedichten en het proza met toelichtende aantekeningen over de voordrachtskunst behorende bij het album gramfoonplaten 'Nederlandse gedichten en proza van middeleeuwse- tot en met eigen-tijdse dichters', gezegd door Paul Huf*, Amsterdam:A.H.A. Bakker/ Columbia Graphophone Co.
- Huf, Paul (1938). *Verzen van Nederlandse en Vlaamse Dichters van 1500 tot heden, gezegd door Paul Huf*, Columbia Records
- Huf, Paul, A. Jonk, Joh. Oostveen (1941). *Oefenstof voor de techniek van lezen en voordragen*, deel II, Groningen:Noordhoff

- Huizinga, J. (1935). *In de schaduwen van morgen: een diagnose van het geestelijk lijden van onzen tijd*, Haarlem:Tjeenk Willink
- Hulshof, H. (1985). *C.H. den Hertog als grammaticus. Een hoofdstuk uit de geschiedenis van de Nederlandse taalkunde, in het bijzonder op het gebied van de schoolgrammatica in de laatste decennia van de negentiende eeuw*, Muiderberg:Dick Coutinho
- Idenburg, P.H. (1939). 'De statistische methode in dienst van wetenschappelijke onderwijsleiding', in *Pedagogische studiën* 20, 73-85
- Jager, Gert de (1996). 'Het geheim van het sonnet. De Tachtigers en de aantrekkingskracht van een literaire vorm', in *Nederlandse Letterkunde* 1, 341-354
- Janssens, Guy (2003). *Het Nederlands vroeger en nu*, Leuven:Acco
- Jonckbloet, G. (1917). 'De Bloeiende Bongerd', in *Studiën, tijdschrift voor godsdienst, wetenschap en letteren* 49, 647-655
- Johannes, G.J. (2007). *Dit moet u niet onverschillig wezen! De vaderlandse literatuur in het Noord-Nederlands voortgezet onderwijs 1800-1900*, Nijmegen:Vantilt
- Johnson, Randall (1993). 'Pierre Bourdieu on Art, Literature and Culture. Editor's Introduction', in Pierre Bourdieu, *The Field of Cultural Production. Essays on Art and Literature*, Cambridge:Polity Press, 1-25
- Jong, A.M. de (1916). 'Litteratuur en onderwijs', in *Vragen van den dag*, 356-370
- Jong, A.J. de (1932). bespreking van W. Kramer, *Het literaire kunstwerk*, in *Levende talen* 71, 251-254
- Jong, A.J. de (1937). 'Over Methodiek van het Literatuuronderwijs', in *Levende talen* 95, 212-215
- Jong Ozn., K. de (1989). 'De protestanten en het onderwijs', in J. de Bruijn (red.), *Bepaald gebied. Aspecten van het protestants-christelijk leven in Nederland in de jaren 1880-1940*, Baarn: Ten Have, 166-188
- K., Henk (=Henk Kuitenbrouwer) (1931). 'Oude wijn in nieuwe zakken', in *De Tijd* 11 april 1931
- Kaakebeen, C.G. (1905). 'Overleg in zake de lectuur voor het eindexamen', in *Weekblad GMO* 1, 1025-1026
- Kaakebeen, C.G. (1906). Bespreking van Albert Verwey, *Inleiding tot de nieuwe Nederlandsche dichtkunst*, in *Weekblad GMO* 3, 843-844
- Kalff, G. (1893). *Het onderwijs in de moedertaal*, Amsterdam:De Bussy
- Kalff, G. (1906-1912). *Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde*, Groningen:Wolters
- Kalff, G. (1914). *Inleiding tot de studie der literatuurgeschiedenis*, Haarlem:Tjeenk Willink
- Kalff Jr., G. (1925). 'Verscheidenheden. De Nederlandsche-letterkundeles', in *Nieuwe Rotterdamsche Courant* zaterdag 2 mei 1925
- Kalmthout, Ton van (2002). 'Vormend lezen. Opvattingen over de taak van het literaire leesonderwijs, ca. 1890-1940', in *Nederlandse Letterkunde* 3, 101-132
- Kalmthout, Ton van (2009). 'Middelaar tussen de cultuur en het opgroeiend geslacht. De literatuur-onderwijzende leraar Nederlands 1880-1940', in Jaap Blansjaar, Bubb Kuyper en Wim Vogel (red.), *Mag ik je voorzichtig op mijn bestaan wijzen. Een vriendenboek voor Nop Maas*, Haarlem:Uitgeverij Vogelperspectief, 97-118
- Kalmthout, Ton van (2011). 'The Sound of Literature: Secondary Schoolteaching on Reading Aloud and Silent Reading, 1880-1940', in Graham Allen et al. (ed), *Readings on Audience and Textual Materiality*, London:Pickering and Chatto, 143-153
- Kamerbeek Jan (1966). *Albert Verwey en het nieuwe classicisme: "De richting van de hedendaagsche poëzie" (1913) in zijn internationale context*, Groningen:Wolters

- Kämper-van den Boogaart, Michael (2019). 'Geschichte des Lese- und Literaturunterrichts', in *Deutschunterricht in Theorie und Praxis (DTP)*, 11/1, 3-88, Baltmannsweiler:Schneider Verlag Hohengehren
- Karsemeijer, J. (1928). *Dietsche dichten. Een bundel verzen voor alle inrichtingen van voortgezet onderwijs*, 's-Gravenhage:J. van Bleek
- Karsemeijer, J. (1938). 'Het Nederlands op het eindexamen der gymnasia', in *Levende talen* 100, 207-213
- Karsemeijer, J. (1939). 'Roel Houwink boedelberedder van Jan Greshoff', in *Levende talen* 107, 327-334
- Kazemier, G. (z.j.). 'De stilistische benadering van het literaire werk: poëzie', in H.A. Wage et al. (sam.), *Keuze uit het werk van Dr. G. Kazemier*, Wassenaar:Servire, 139-170
- Keil, Katherine (2005). 'Rediscovering the Joy of Poetry', in *English Journal* 95, 1, 97-102
- Kemperink, Mary (2001). *Het verloren paradijs. De literatuur en de cultuur van het Nederlandse fin de siècle*, Amsterdam:Amsterdam University Press
- Klinkenberg, Sjeff e.a. (1988). *Tussen Apollo en Hermes. Hoofdstukken uit de geschiedenis van moedertaalonderwijs in en buiten Nederland*, Enschede:Instituut voor Leerplanontwikkeling
- Kloek, J.J. (1993). 'Dit hoofdvak van alle beschaafde opvoeding', in *Literatuur* 1993-5, 267-279
- Kloek, J.J. (1998). "'Niet bepaald als een vak van onderwijs". Het schoolonderwijs in de Nederlandse letterkunde vóór het schoolonderwijs in de Nederlandse letterkunde', in *Nederlandse letterkunde* 3, 214-224
- Kloos, Willem (1886). 'Literaire kroniek', in *De nieuwe gids* 1, deel 2, 136-148
- Kloos, Willem (1899a). 'Literaire kroniek', in *De nieuwe gids* 15, 56-64
- Kloos, Willem (1899b). 'Literaire kroniek', in *De nieuwe gids* 15, 294-299
- Kloos, Willem (1915). 'Literaire kroniek', in *De nieuwe gids* 30, 567-581
- Kloos, Willem (1925). *Veertien jaar literatuur-geschiedenis*, deel II, 4e vermeerderde druk, Amsterdam:Veen
- Knippenberg, Hans (1986), *Deelname aan het lager onderwijs in Nederland gedurende de negentiende eeuw, een analyse van de landelijke ontwikkeling en van de regionale verschillen* Amsterdam: Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap
- Knippenberg, Hans en Ben de Pater (1988), *De eenwording van Nederland. Schaalvergroting en integratie sinds 1800*, Nijmegen:SUN
- Kockelmans, A. (1958). 'Phaenomenologie van de waarneming volgens Aron Gurwitsch', in *Tijdschrift voor Philosophie* 20, 1, 57-114
- Kolman, R.J. (1969). 'J.B. Meerkkerk, de Kamper liberalen en de volksleeszaal in de Buiten Nieuwstraat (1891-1893)', in *Kamper Almanak* 1968-1969, 177-258
- Kolkert, W.J. Jr. (1922). *Christelijk middelbaar onderwijs en de Nederlandsche letterkunde*, Amsterdam:Holland
- Koopmans, J. (1899a). 'Goed lezen', in *De Nederlandsche spectator*, 1899, 131-132
- Koopmans, J. (1899b). bespreking van *Een boek met verzen*, in *Taal en letteren* 9, 378-380
- Koopmans, J. (1899c). 'Antwoord aan den heer J.B. Meerkkerk, directeur der r.h.b.s. te Sappemeer', in *De Nederlandsche spectator*, 363-364
- Kraaykamp, Gerbert (2003). 'Literary socialization and reading preferences. Effects of parents, the library, and the school', *Poetics* 31, 235-257
- Kramer, W. (1927). *P.C. Boutens. Een inleiding met bloemlezing*, Amsterdam:Meulenhoff
- Kramer, W. (1928). 'Scheppende krachten in dichtertaal', in *De nieuwe taalgeds* 22, 273-289
- Kramer, W. (1930a). 'Poëtiese dictie', in *De nieuwe taalgeds* 24, 1-24
- Kramer, W. (1930b). 'De nieuwe stijlstudie en het onderwijs', in *De nieuwe taalgeds* 24, 133-142

- Kramer W. (1933). 'Concentratie in ons moedertaal-onderwijs', in *Levende talen* 74, 102-108
- Kramer, W. (1935). *Inleiding tot de stilistiek*, Groningen:Wolters
- Kramer W. (1938). "De triomf van het stil-lezen" en de gevaren van dien', in *De nieuwe taalgids* 32, 273-280
- Kramer, W. (1941). *Grondlijnen voor de methodiek en didactiek van het voortgezet moedertaal-onderwijs*, Groningen:Wolters
- Kramer, W. (1942). 'Methodologie der interpretatie van het litteraire kunstwerk', in *De nieuwe taalgids* 36, 193-204
- Kramer, W. (1950). *Inleiding tot de stilistische interpretatie van litteraire kunst*, Groningen:Wolters (derde druk)
- Kuhn, Thomas S. (2003). *De structuur van wetenschappelijke revoluties*. Amsterdam:Boom (vertaling van *The Structure of Scientific Revolutions*) (vijfde druk)
- Laan, Nico (1997). *Het belang van smaak. Twee eeuwen academische literatuurgeschiedenis*, Amsterdam:Historisch Seminarium van de Universiteit van Amsterdam
- Laan, Nico (2018). *Medemakers. Sociologie van literatuur en andere kunsten*, Hilversum:Literatoren
- Laan, J.E. van der (1939). 'Lesen ohne Geheimnis', in *De nieuwe taalgids* 33, 227-231
- Laan, J.E. van der (1940). 'Nog steeds: stillezen', in *Levende talen* 109, 87-93
- Langbroek, Ary (2006). 'Een overvloed aan bijzondere medewerkers', in *NRC Handelsbad*, vrijdag 15 september 2006
- Langeveld, M.J. (1942). 'Het Rapport-1941 inzake het Nederlands en de paedagogiek', in *Levende talen* 120, 131-135
- Lansberg, Ph. A. (1924). *Proeve eener descriptieve methodiek van het onderwijs in de Nederlandsche letterkunde aan de scholen voor middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs in Nederland*, Groningen:Wolters (dissertatie RU Leiden)
- Leest, J. (1932). *Het voortgezet onderwijs in de moedertaal*, Groningen:Wolters
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1924). 'Kunst, schoonheid en smaak', in *De nieuwe taalgids* 18, 225-244, 273-279
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1925a). 'Over litteratuuronderwijs', in *De nieuwe taalgids* 19, 39-48
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1925b). 'Poelhekke's 'lyriek'', in *De nieuwe taalgids* 19, 143-153
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1925c). 'Een nieuwe Litteratuurgeschiedenis. De bakens verzet?', in *De nieuwe taalgids* 19, 291-301
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1925d). 'Literatuuronderwijs en ethiek', in *Vragen van den Dag*, 825-831
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1925e). 'Wat bewonderen onze leerlingen? Een kleine enquête', in *Paedagogische studiën* 6, 76-84
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1925f). 'Over litteratuuronderwijs. Idealen of utopieën?', in *Paedagogische studiën* 6, 168-179
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1925g). 'Over litteratuuronderwijs. De leermiddelen', in *Paedagogische studiën* 6, 296-305
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1931). 'Moderne Nederlandsche poëzie op de middelbare scholen', in *Levende talen* 64, 27-36
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1933a). 'Over litteratuur CCVIII', in *Tubantia* 15 juli 1933
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1933b). 'De waarde der nieuwe Nederlandsche letterkunde voor een idealistisch-sceptisch litteratuuronderwijs op aesthetische grondslag', in *Paedagogische studiën* 14, 281-295, 327-337

- Leeuwen, W.L.M.E. van (1935a). 'Uiterst bedenkelijke toegeeflijkheid voor cultuurverval', in *Weekblad voor gymnasiaal en middelbaar onderwijs* 32, 10, 266-269
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1935b). 'Leerlingen met cultuur en leerlingen met intelligentie', in *Weekblad voor gymnasiaal en middelbaar onderwijs* 32, 13, 351-354
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1936). 'De betekenis van het literatuuronderwijs voor de opvoeding', in Roel Houwink (red.), *Rondom het boek 1936*, z.p.: Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels, 91-98
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1950). "'Voorbij, voorbij, o en voorgoed voorbij'", in *Critisch bulletin* 17, 315-320
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1966). *Avonden op Drienerwolde. Herinneringen en ontmoetingen*, Amsterdam: J.M. Meulenhoff
- Leeuwen, W.L.M.E. van (1970). *La littérature néerlandaise depuis 1880*, Paris: Institut Néerlandaise de Paris
- Leffertstra, G. (1919). 'Wensen voor 't komende normaalprogramma h.b.s. 5 Nederlands, 't Normaal-programma op de h.b.s. 5', in *Weekblad GMO* 15, 1172-1179, 1209-1213
- Lehmann, R. (1909). *Der Deutsche Unterricht. Eine Methodik für Höhere Lehranstalten*, derde druk, Berlin: Weidmannsche Buchhandlung
- Ligtenberg, Christina (1905). Bespreking van L. Leopold, *Nederlandsche Schrijvers en Schrijfsters*, in *Weekblad GMO* 2, 377-380
- Lulofs, B.H. (1848). *De declamatie of de kunst van declameren of reciteren*, Groningen: C.M. van Bolhuis Hoitsema (<https://www.dbnl.org/titels/titel.php?id=lulooo1decl01>)
- Luning Prak, J. (1933). *De school in cijfers*, Groningen: Wolters
- Maas, Nop (1986). *De Nederlandsche Spectator, Schetsen uit het letterkundig leven van de tweede helft van de negentiende eeuw*, Utrecht: Veen
- Mandemakers, Kees (1996). *HBS en gymnasium. Ontwikkeling, structuur, sociale achtergrond en schoolprestaties, Nederland ca. 1800-1968*, Amsterdam: Stichting beheer IISG
- Mathieson, Margaret (1991). '1991: the Teaching of English in England', in *Oxford Review of Education* 17, 1, 3-16
- Matthijssen, M.A.J.M. (1972). *Klasse-onderwijs. Sociologie van het onderwijs*, Deventer: Van Loghum Slaterus
- Matthijssen, M.A.J.M. (1982). *De elite en de mythe. Een sociologische analyse van strijd om onderwijsverandering*, Deventer: Van Loghum Slaterus
- McCabe, Martha R. (1931). 'New Books in Education', in *School Life* XVI, 9, 175 (https://archive.org/details/sim_school-life_1931-05_16_9/page/174/mode/2up)
- Meerkerk, J.B. (1900). *Over Poëzie, Inbeelding en Paedagogiek. Eenige woorden aan enkele dichters, critici en leeraren*, Groningen: Noordhoff
- Meerkerk, J.B. (1901). *Uit, over en voor de school. Voor leeken en ingewijden*, Haarlem: Tjeenk Willink
- Meijer, J.L.C.A. (1898). 'Inleiding op dichterstudie', in *De Amsterdammer* 17 juli 1898
- Meilof, Jan (2000). *Een wereld licht en vrij. Het culturele werk van de AJC 1918-1959*, Amsterdam: Stichting Beheer IISG
- Meulen, R. van der (1883). *Boekhandel en bibliographie. Theorie en praktijk geschetst in een reeks aansluitende opstellen*, Leiden: Sijthoff
- Meyster, F.C. (1901). 'Onze moderne literatuur XIV', in *Gereformeerd jongelingsblad. Orgaan van den Nederlandschen bond van jongelingsverenigingen op gereformeerden grondslag* 12, 19, 1 februari 1901

- Missinne, Lut (1994). *Kunst en leven, een wankel evenwicht. Ethiek en esthetiek: prozaopvattingen in Vlaamse tijdschriften en weekbladen tijdens het interbellum (1927-1940)*. Leuven/Amersfoort:Acco
- Moerbeek, J. (1992). 'Hoe elastisch is de canon?', in *Spiegel der letteren* 34, 333-357
- Moerbeek, J.L.M. (1998). *Canons in context. Canonvorming in het literatuuronderwijs Nederlands in Nederland en Vlaanderen*, dissertatie Universiteit van Utrecht
- Molenaar, P.J. (1915). 'Leestafel', in *Stemmen des tijds* 4, 221
- Mont, Pol de (1896). *Sedert Potgieters dood. Verzen van Noord- en Zuid-Nederlandsche Dichters*, Zwolle:Tjeenk Willink
- Mooij, J.J.A. (1987). 'De zin van een literaire canon', in J.J.A. Mooij, *De wereld der waarden. Essays over cultuur en samenleving*, Amsterdam:Meulenhoff, 121-132
- Mooij, J.J.A. (1993). 'Het "probleem" van de canon', in Will van Peer en Ronald Soetaert (red.), *De literaire canon in het onderwijs*, 's-Gravenhage:Stichting Bibliographia Neerlandica, 29-37
- Moor, Wam de (1981). 'De overwaardering van oud en poëtisch. Nijmeegs onderzoek Literatuuronderwijs', in *Levende talen* 364, 672-682
- Moor, Wam de (1986a). 'Poëzie is de trilling in uw hart. Stemmen uit het grijze verleden van de literatuurdidactiek I 1880-1918', in *Levende talen* 411, 306-311
- Moor, Wam de (1986b). 'Een piano vol appels. Stemmen uit het grijze verleden van de literatuurdidactiek II 1918-1940', in *Levende talen* 412, 378-384
- Moor, Wam de et al. (1992). *Schatbewaarder tussen coryfeeën. W.L.M.E. van Leeuwen en de schoonheid*, Enschede:Broekhuis/Stichting Literaire Manifestaties Enschede
- Moolenaar, David en Herman Poort (1909). *Nederlandsche verskunst. Kritische studiën*, Zeist:Meinderd Boogaardt
- Moormann, J.G.M.(1936). *De moedertaal*, Nijmegen:Dekker en Van de Vegt
- Moormann, J.G.M. (1938). 'Het taalonderwijs', in 'Het onderwijs in het Nederlandsch' in *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde 1937-1938*, Leiden:Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 49-65
- Nawijn, Tj. (1891). 'Ons volksonderwijs', in *De nieuwe gids* 7, 171-193
- Netscher, Frans (1902). 'Van Boeken en Menschen II', in *De Telegraaf* 11 januari 1902
- Newbolt, H.J. (Chairman) (1921), *The Teaching of English in England: Being the Report of the Departmental Committee Appointed by the President of the Board of Education to Inquire into the Position of English in the Educational System of England*, London:H.M. Stationary Office (<http://www.educationengland.org.uk/documents/newbolt/>, geraadpleegd 10 mei 2022)
- Nieuwendijk, Suzanne van den (1999). 'Poëtica in schoolpoëtica's', in G.J. Dorleijn en C.J. van Rees, *Literatuuropvattingen in het perspectief van het literaire veld*, Den Haag:NWO, 55-63
- Nijhoff, Martinus (1961). 'Dr. W. van den Ent. "Gedichten lezen", Stilistische lees oefeningen', in *Verzameld werk II*, z.p.:Bert Bakker/G.A. van Oorschot, 299-305 (= *N.R.C.* 11 april 1925)
- Nijland, E. (1907). *Wat bedoelen wij met onze scholen M.U.L.O.?*, Utrecht:Den Boer
- Nijland, Geert (2000). 'Met tien maten gemeten. Anderhalve eeuw Nederlandse poëzie in een halve eeuw bloemlezingen', in *Cahiers voor Nederlandse Letterkunde* 2000/1, 1-56
- Nijland, J. Aleida (1904). 'Iets uit de praktijk van mijn onderwijs', in *Taal en letteren* 14, 28-32
- Nijland, J. Aleida (1906). 'Rapport I der "Commissie van Raadgeving bij de keuze van werken der Nederlandsche Letterkunde voor de oprichting en aanvulling van bibliotheken verbonden aan Openbare Hoogere Burgerscholen"', in *Weekblad GMO* 2, 45, 1253-1267

- Noordegraaf, J. (1985). *Norm, geest en geschiedenis. Nederlandse taalkunde in de negentiende eeuw*, Leiden:eigen beheer
- Noot, A. (2010). *Lezen met een roomse bril: opvattingen over literatuuronderwijs in katholieke scholen 1868–1924*, Tilburg:Zuidelijk Historisch Contact
- Noort, B. van (1938). *De letterkundige inleiding. Practische handleiding bij de samenstelling en bij verdere studie. Met bronnenopgaven*, Kampen:Kok
- Ortega y Gasset, José (1933). *De opstand der horden*, Den Haag:Leopold
- Ostaijen, Paul van (1929). *Krities proza I*, Antwerpen:De sikkell
- Ostaijen, Paul van (1977). *Verzameld werk. Proza. Besprekingen en Beschouwingen*, Amsterdam:Bert Bakker
- Otten-van der Knaap, G.H. (2005). 'Lied van 't leven, Bloemen van Passie'. *Metaforen in de poëzie van Tachtig*, dissertatie RU Groningen
- Oversteegen, J.J. (1969). *Vorm of vent. Opvattingen over de aard van het literaire werk in de Nederlandse kritiek tussen de twee wereldoorlogen*, Amsterdam:Atheneum
- Pauwels, Jan (2005). 'Méér dan een mode-koorts': Guido Gezelle en zijn postume uitgever Lambertus Jacobus Veen, 1901–1919, Leuven:Peeters
- Perk, Jacques (2003). *Gedichten*. Met voorrede van Mr. C. Vosmaer en inleiding van Willem Kloos. Ed. F.R.W. Stolk. Amsterdam:Bert Bakker (tweede druk)
- Perry, John (2019). 'The Teaching of English in England through the ages: how has the Newbolt Report been interpreted at different times?', in *English in Education*, DOI: 10.1080/04250494.2019.1655399 (geraadpleegd 30 mei 2022)
- Pienaar, E.C. (1918). *Dichters uit Zuid-Afrika. Bloemlezing voor Groot-Nederland*, Pretoria/Amsterdam:De Bussy
- Pieterse, Saskia (2009). "'Gij moogt niet schrijven, ik wil het niet, ik wil het niet": het revolutionaire streven van de Tachtigers', in Lizet Duyvendak en Saskia Pieterse (red.), *Van spiegels en vensters. De literaire canon in Nederland* (handboek), Hilversum:Verloren, 31-44
- Pleijzier, A. (1925). 'Over moderne en zeer moderne gedichten', *Voorwaarts : sociaal-democratisch dagblad* 21 januari 1925 (onder pseudoniem 'mr. Punch')
- Poelhekke, M.A.P.C. (1898). 'Over taalonderwijs I-IV', in *De Tijd*, woensdag 10 augustus 1898 – zondag 14 augustus 1898
- Poort, Herman (1909). 'Over Verskunst en hare Kritiek', in David Moolenaar en Herman Poort, *Nederlandsche verskunst: kritische studiën deel I*, Zeist:Boogaardt
- Poort, Herman (1913). 'Literatuur-studie', in *De nieuwe school* 9, 161-167
- Portengen, A.J. et al. (1939). 'Het mondelinge deel van het gymnasiale eindexamen voor Nederlands', in *Levende talen* 106, 256-270
- Prinsen J.Lzn., J. (1916). *Handboek tot de Nederlandsche letterkundige geschiedenis*, 's-Gravenhage:Martinus Nijhoff
- 'Rapport van de Studiecommissie voor het onderwijs in de Levende Talen aan Scholen voor Onderwijs op Economischen Grondslag', in *Tijdschrift van de nationale vereeniging voor handelsonderwijs en het nationaal bureau voor onderwijs op economischen grondslag* 4 (1933), 155-191
- Rapprt-Van den Ent (1941). *Het onderwijs in de Nederlandse taal en letterkunde op de middelbare school. Rapport van de commissie ter bestudering van de middelen tot verbetering van het onderwijs in het Nederlands aan scholen voor middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs*, 's-

- Gravenhage:Rijksuitgeverij. Dienst van de Nederlandsche Staatscourant ter Algemeene Landsdrukkerij
- Rees, C.J. van & G. Dorleijn (1993). *De impact van literatuuroppvattingen in het literaire veld*, Den Haag:Stichting Literatuurwetenschap
- Rengers Hora Siccama, W.C. (1915). 'Anti-Kritiek', in *Weekblad GMO* 12, 547-549
- Richards, I.A. ((1929) 1956¹⁰). *Practical Criticism*, London:Routledge
- Rijpma, E. (1939). 'Onderwijs in de Nederlandse letterkunde in de derde klas van de h.b.s.', in *Weekblad GMO* 35 (1938-1939), 20, 558-559
- Rispens, J.A. (z.j. = 1938). *Richtingen en figuren in de Nederlandsche letterkunde na 1880*, Kampen:Kok
- Robbers, Herman (1915). 'Boekbespreking', in *Elsevier's geïllustreerd maandschrift* 25, 387-391
- Robbers, Herman (1924). *Litteraire smaak*, Amsterdam:Elsevier
- Rooden, Aukje van (2012). 'Magnifying the Mirror and the Lamp: A Critical Reconsideration of the Abramsian Poetical Model and its Contribution to the Research on Modern Dutch Literature' in *Journal of Dutch Literature* 3, 1, 65-87
- Roodhuysen, H.G. (1883). 'Overlading in het onderwijs', in *De tijdspiegel* I, 263-284
- Rosengren, Karl Erik (1987). 'Literary Criticism: Future Invented', *Poetics* 16, 295-325
- Roustan, M. (z.j.). *Précis d'explication française (méthodes et applications)*, cinquième édition, Paris:Mellottée
- Sanders, Mathijs (2002). *Het spiegelend venster. Katholieken in de Nederlandse literatuur, 1870-1940*, Nijmegen:Vantilt
- Sawyer, W & Van den Ven, P.-H. (2006). 'Starting points. Paradigms in Mother tongue Education', in *L1, Educational Studies in Language and Literature*, 7, 5-20
- Schepers, J.B. (1896). 'Het nieuwe taalonderwijs en het "kunstbegrip der Nieuwe-gidsschool"', in *Taal en letteren* 6, 337-341
- Schepers (1901). 'Schetsen uit ons moedertaal-onderwijs', in *Taal en letteren* 11, 319-322, 411-414, 437-440, 543-549
- Schepers, J.B. (1902). 'Dichterleed in leven en school', *Taal en letteren* 12, 188-202
- Schepers, J.B. (1906). 'De nieuwere letterkunde. Albert Verwey. Wereldbibliotheek no. 5-6. Inleiding', in *Taal en letteren* 16, 283-298
- Schepers, J.B. (1915a). 'Subjectieve schoonheidsleer', in *Weekblad GMO* 12, 505-507
- Schepers, J.B. (1915b). 'Ter verdediging', in *Weekblad GMO* 12, 569-572
- Schepers, J.B. (1921). 'Boekbeoordeling', in *Weekblad GMO* 17, 1593-1597
- Schierbeek, Bert (1992). 'Van Leeuwen als docent', in *De Moor* (1992), 50-54
- Schneider, Wilhelm (1968). *Ausdruckswerte der deutschen Sprache. Eine Stilkunde*, Stuttgart:Teubner
- Schneiders, A.J. (1931a). 'Dichten op de middelbare school. een Deel en een Vorm van Taalonderwijs?', in *Paedagogische studiën* 12, 201-218
- Schneiders, A.J. (1931b). 'M.U.L.O. en literatuur', in *Maandblad voor het R.K. M.U.L.O.* 17, 39-42
- Schneiders, A.J. (1935a). 'Kleine versstudie. Literair-Pedagogische Bijdrage', in *De nieuwe taalgids* 29, 363-371
- Schneiders, A.J. (1935b). 'Literatuur-onderwijs op de middelb. scholen', in *De Telegraaf*, zondag 20 oktober 1935
- Schneiders, A.J. (1935c). 'Literatuur-studie aan onze middelb. scholen', in *De Telegraaf*, maandag 28 oktober 1935

- Schneiders, A.J. (1935d). 'Antwoord. Aan collega Van Leeuwen', in *Weekblad voor gymnasiaal en middelbaar onderwijs* 32, 13, 356
- Schram, Dick (2013). 'Leesonderzoek van Nederlandse literatuur', in Theo Janssen en Ton van Strien (red.), *Neerlandistiek in beeld* Amsterdam:Stichting Neerlandistiek VU en Münster:Nodus Publikationen, 397-406
- Segers, Rien T. (1980). *Het lezen van literatuur. Een inleiding tot een nieuwe literatuurbenadering*, Baarn:Ambo
- Sivirski, Antal (1962). 'De onderwijsbaarheid der letterkunde', in *Maatstaf* 9, 807-821
- Shayer, David (1972). *The teaching of English in schools 1900-1970*, London:Routledge
- Sjoer, Elisabeth (1996). *Lessen over welsprekendheid. Een typering van de retorica's van de eerste hoogleraren in de vaderlandse welsprekendheid in de Noordelijke Nederlanden (1797-1853)*, diss. Rijksuniversiteit Leiden
- Slaman, Pieter et al (2018). *'In de regel vrij'. 100 jaar politiek rond onderwijs, cultuur en wetenschap*, z.p.: Ministerie van OCW
- Slings, Hubert (2000). *Toekomst voor de Middeleeuwen. Middelnederlandse literatuur in het voortgezet onderwijs*, Amsterdam:Prometheus
- Sötemann, A.L. (1985). 'Vier poetica's', in *Over poetica en poëzie* (eds. W.J. van den Akker en G.J. Dorleijn) Groningen:Wolters-Noordhoff, 119-130
- Spitzer, Leo (1928). *Stilstudien, Zweiter Teil, Stilssprachen*, München:Max Hueber
- Stapelkamp, H. (2010). *Oorlog in Atjeh: het journaal van luitenant-ter-zee Henricus Nijgh, 1873-1874*, Zutphen:Walburg Pers
- Stals, P.J. (1933). 'Verdieping', in *Levende talen* 73, 56-73
- Staverman, W.H. (1940). 'Het lezen van moeilijk Nederlands in de hoogste klassen', in *Levende talen* 108, 25-29
- Stemvers, F.G.A. (1932). 'Het moedertaalonderwijs op de middelbare school', in *Levende talen* 72, 303-318
- Stemvers, F.G.A. (1939). 'Nr. 11 der opgaven voor Nederlands (Eindex. h.b.s. A en B 1939)', in *Weekblad voor gymnasiaal en middelbaar onderwijs* 35, 1237-1238
- Stolwijk, Anton (2016). *Atjeh. Het verhaal van de bloedigste strijd uit de Nederlandse koloniale geschiedenis*, Amsterdam:Prometheus
- Straten, Hans van (1987). *De omgevallen boekenkast*, Amsterdam:De Arbeiderspers
- Streurman, G.H. (1925). 'Het onderwijs in de letterkunde aan onze middelbare scholen', in *Paedagogische studiën* 6, 329-332
- Stuiveling, Garnt (1981). *De Nieuwe Gids als geestelijk brandpunt*, Amsterdam:De Arbeiderspers (derde, verbeterde druk)
- Sturm, Jan (1988). 'De gulden middenweg: moedertaalonderwijs rond 1930', in Sjeff Klinkenberg et al. (Werkverband voor onderzoek van moedertaalonderwijs), *Tussen Apollo en Hermes. Hoofdstukken uit de geschiedenis van moedertaalonderwijs in en buiten Nederland*, Enschede: SLO Instituut voor leerplanontwikkeling, 41-67
- Talen, J.G. (1898). 'Psychologie en lieteratuurwetenschap', in *Taal en letteren* 8, 161-182
- Tazelaar, C. (1923). *Moderne romankunst*, derde uitgave, Amsterdam:Holland
- Tentoonstelling De Nederlandsche dichtkunst na 1914 van 22 sept. -11 oct. 1930*, Utrecht:Kemink en zoons boekhandel
- Ven, P.H. van de (1988a). 'Buitenlandse geschiedenissen van moedertaalonderwijs in historisch-sociologisch perspectief', in Sjeff Klinkenberg et al. (Werkverband voor onderzoek van

- moedertaalonderwijs), *Tussen Apollo en Hermes. Hoofdstukken uit de geschiedenis van moedertaalonderwijs in en buiten Nederland*, Enschede: SLO Instituut voor leerplanontwikkeling, 163-208
- Ven, P.H. van de (1988b). 'Moedertaalonderwijs als arena', in Sjeff Klinkenberg et al. (Werkverband voor onderzoek van moedertaalonderwijs), *Tussen Apollo en Hermes. Hoofdstukken uit de geschiedenis van moedertaalonderwijs in en buiten Nederland*, Enschede: SLO Instituut voor leerplanontwikkeling, 209-252
- Ven, Piet Hein van de (1990). *'Het nut van het nutteloze', een interpretatie van visie op literatuuronderwijs sinds het einde van de negentiende eeuw*, Nijmegen: Katholieke Universiteit
- Verboord, Marc (2003). *Moet de meester dalen of de leerling klimmen? De invloed van literatuuronderwijs en ouders op het lezen van boeken tussen 1975 en 2000*, dissertatie Universiteit Utrecht
- Verboord, Marc (2004). 'Auteursclassificaties in literatuurmethoden Nederlands 1968-2000', in *Nederlandse letterkunde* 9, 380-403
- Verboord, Marc (2006). 'Veranderingen in benaderingen van literatuuronderwijs. Literatuuropvattingen overgedragen door docenten Nederlands tussen 1975 en 2000', in Gillis J. Dorleijn en Kees van Rees (red.), *De productie van literatuur. Het literaire veld in Nederland 1800-2000*, Nijmegen: Vantilt, 217-238
- Verdaasdonk, H. (1984). 'Kwaliteitshiërarchieën in boeken ten behoeve van het onderwijs in de Nederlandse literatuur', in *Spektator* 13-4, 233-255
- Verhagen, Balthazar (1924). *Prosodie der voordrachtskunst*, Groningen: Noordhoff
- Verwer, Andrea (1988). *Bloemlezen is (g)een koud kunstje. Bloemlezers en hun selectiecriteria*, Nijmegen:
- Verwey, Albert (1905a). *Inleiding tot de nieuwe Nederlandsche dichtkunst*, Amsterdam: Schreuders
- Verwey, Albert (1905b). 'Dichterlijke taal', in Albert Verwey, *De oude strijd*, Amsterdam: Versluys, 13-22
- Verwey, Albert (1905c). 'Iets over Beets en zijn laatste bundel', in Albert Verwey, *De oude strijd*, Amsterdam: Versluys, 55-66
- Verwey, Albert (1905d). 'Hofdijk's "In 't Harte van Java"', in Albert Verwey, *De oude strijd*, Amsterdam: Versluys, 85-100
- Verwey, Albert (1907). 'Het beoordeelen van Gedichten', in *De Beweging* 3, 28-32
- Verwey, Albert (1912). 'Kunst en idee', in *De Beweging* 8, 96-104
- Verwey, Albert (1913). 'De richting van de hedendaagsche poëzie', in *De Beweging* 9, 52-66
- Verwey, Albert (1956). 'Inaugurale rede. Van Jacques Perk tot nu', in M. Nijland-Verwey (verz.), *Albert Verwey. Keuze uit het proza van zijn hoogleraarstijd (1925-1935)*, Zwolle: Tjeenk Willink
- Vogel, Albert (1929). *Voordrachtskunst. Theoretische en practische beschouwingen*, Arnhem: Van Loghum Slaterus
- Vos, H.J. de (1939). *Moedertaalonderwijs in de Nederlanden. Een historisch-kritisch overzicht van de methoden bij de studie van de moedertaal in het middelbaar onderwijs sedert het begin van de 19e eeuw*, 2 dln., Turnhout: Van Mierlo-Proost
- Vossler, Karl (1904). *Positivismus und Idealismus in der Sprachwissenschaft. Eine sprach-philosophische Untersuchung*, Heidelberg: Carl Winter
- Vooy's, C.G.N. de (1909). *Historische schets van de Nederlandsche letterkunde*, Groningen: Wolters

- Vriend, Gerard de (1996). *Literatuuronderwijs als voldongen feit. Legitimeringen voor het leren lezen van literatuur op school*, Amsterdam:Historisch Centrum UvA
- Vries, Jan de (1938). 'Inleiding', in 'Het onderwijs in het Nederlandsch', in *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde 1937-1938*, Leiden:Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 33-36
- Vriesland, Victor van (1939). *Spiegel van de Nederlandsche poëzie door alle eeuwen*. Antwerpen:Het Kompas
- Vriesland, Victor van (1953). *Spiegel van de Nederlandse poëzie door alle eeuwen 1900-1940*. Amsterdam:J.M. Meulenhoff
- Vrooman, Cok et al. (2023). *Eigentijdse ongelijkheid. De postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal. Vershil in Nederland 2023*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Walch, J.L. (1905). 'Iets over 't voordragen en zingen van poëzie', in *Taal en letteren* 15, 292-314.
- Wellek, René and Austin Warren (1968). *Theory of Literature*, Third Edition, Middlesex: Penguin
- Westenholz, Caroline de (2003). *Albert Vogel, voordrachtskunstenaar (1874-1933)*, Amsterdam: Amsterdam University Press (met CD)
- Wielenga, B. (1922). *Moderne letterkunde en Christelijke Opvoeding*, Amsterdam: Holland
- Winkler, Johan (1888). *Oud Nederland*, 's-Gravenhage: Charles Ewings
- Wilkeshuijs, C. (1925). 'De historische litteratuurbeschouwing', in *Paedagogische studiën* 6, 325-329
- Witte, Theo (2008). *Het oog van de meester. Een onderzoek naar de literaire ontwikkeling van havo- en vwo-leerlingen in de Tweede Fase van het voortgezet onderwijs*, dissertatie Rijksuniversiteit Groningen
- Witte, Theo et al. (2017). 'Doodtij in de delta: stand en toekomst van het Nederlandse literatuuronderwijs', in *Spiegel der letteren* 59, 115-143
- Witte, Theo (2018). 'De kunst van onderwijzen. Naar een levenskrachtige visie op het literatuuronderwijs', in *Nederlandse letterkunde* 23, 359-383
- Wolthuis, G.W. (1942). 'Het rapport inzake het Nederlands', *Levende talen* 119, 66-73
- Woud, Auke van der (2015). *De nieuwe mens. De culturele revolutie in Nederland rond 1900*, Amsterdam: Prometheus-Bert Bakker
- Wouters, D. (1915). *Neerlandia. Litteratuur-overzicht, Woordkunst en Poëtica met Bloemlezing* Groningen: Noordhoff
- Wytzes, A.L.J. (1927). *Nederlandsche letterkunde. Beknopt overzicht van de vroegste tijden tot op heden*, tweede herziene druk, Sneek: Wielenga
- Zevenhuijzen, Arie (2020). *Een nieuwe lente en een nieuw geluid. Een receptie-historisch onderzoek naar de ontvangst van Herman Gorters Mei in de periode 1889-1940*, diss. Vrije Universiteit Amsterdam
- Zijdeveld, A. (1931). Bespreking van W.L.M.E. van Leeuwen, *Epiek en lyriek*, in *Paedagogische studiën* 12, 101-102
- Zijdeveld, A. (1932a). 'Grenzen, die zich voordoen bij het onderwijs in literatuur en literatuurhistorie', in *Levende talen* 68, 16-24
- Zijdeveld, A. (1932b). 'Antwoord aan collega Van Leeuwen', in *Levende talen* 71, 222-228
- Zijdeveld, A. (1936). 'De leermiddelen voor het onderwijs in de Nederlandse letterkunde gedurende de laatste vijf en twintig jaar', in *Levende talen* 88, 35-48

Register

A

Abels, Paul · 58
Abrams, M.H. · 27, 221, 222, 223
Acket, J.M. · 16, 48, 50, 66, 70, 71, 75, 81, 82, 85, 144, 182, 297
Adama van Scheltema, C.S. · 137, 219, 244, 246, 250, 268
Aerts, Remieg · 236
Akker, W.J. van den · 130, 148, 149
Alsbach, Joh. A. · 18
Amsing, Hilda T.A. · 43, 44, 56, 85
Anbeek, Ton · 46, 227
Anema, Seerp · 64, 65, 254, 255
Anslijn, N. · 47
Antheunis, G.Th. · 202
Arend, S.H. van der · 28, 72, 108, 109, 168, 169, 175, 197
Arndt, Ernst Moritz · 39
As, G.G. van · *Zie* Schrijver, G.

B

Bakker, Siem · 236
Ballintijn, Gerard · 71
Barnouw, A.J. · 71
Bartels, A. · 43, 50, 51, 56, 237
Bastiaanse, Frans · 133
Baudelaire, Charles · 33
Bax, Sander · 25, 26
Beer, Taco de · 116
Beets, Nicolaas · 93, 129, 152
Beijert, Ruth · 17, 239
Bekkering, Harry · 46
Bel, Jacqueline · 107, 251, 273
Bellamy, Jacobus · 174
Berdin, Frans · 139
Berg, W.H. van den · 18, 199, 206, 273
Bergh, Herman van den · 212, 213, 216
Besten, Ad den · 284
Binnendijk, D.A.M. · 245
Binnewiertz Pr., A.M.J.I. · 144, 255
Bles, Dop · 170, 172
Bloem, J.C. · 8, 126, 138, 162, 170, 194, 195, 196, 207, 208, 239, 256, 261, 262, 263, 291
Bloem, Rein · 181
Blok, W. · 253
Blokker, J.A. · 43, 44, 51, 65
Boddaert, Marie · 69, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 113, 134, 246, 247, 254
Boekholt, P.Th.F.M. · 43, 44
Boele van Hensbroek, P. · 114

Boer, Dagma · 253, 259
Bogaers, Adrianus · 65, 174
Böhler, Michael · 234, 235, 237
Boileau, Nicolas · 32
Boldingh-Goemans, W.L. · 261, 262
Bolkestein, G. · 64
Boogaardt Jun., Meindert · 126
Boon, Louis Paul · 151
Borel, Henri · 262
Bosch, J.H. van den · 38, 48, 49, 51, 52, 58, 59, 60, 66, 67, 69, 70, 73, 74, 81, 92, 94, 101, 201, 225, 283, 284
Bossuet, Jacques-Bénigne · 32
Boterman, Frits · 37, 38, 39
Boudens, Aug. A. · 264, 265, 297
Bourdieu, Pierre · 21, 22, 23, 24, 25, 59, 226, 227, 234, 282
Boutens, P.C. · 18, 102, 103, 123, 125, 137, 144, 152, 161, 173, 174, 175, 186, 187, 194, 197, 201, 208, 225, 226, 239, 240, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 252, 253, 254, 256, 257, 258, 261, 267, 268
Boven, Erica van · 259
Braak, Menno ter · 232
Brabant, Else van · 134, 136, 166
Brands, G.A. · 235, 249, 257, 263, 298
Bredero, G.A. · 103, 111
Brink, Jan ten · 53
Brom, Eduard · 117, 118, 144, 164, 255
Brom, Gerard · 58, 202
Bronzwaer, W. · 241
Brouwer, Johan · 177
Bruggencate, K. ten · 67
Bruning, Gerard · 163, 164
Bruning, Henri · 163, 164, 165, 166, 190, 191, 261, 264, 265
Budding, D. · 47
Buelens, Geert · 25, 214
Buitenrust Hettema, Foeke · 18, 52, 59, 64, 67, 69, 73, 86, 87, 91-105, 107, 109, 112, 113, 116, 119, 120, 121, 132, 145, 149, 173, 174, 219, 220, 221, 222, 223, 225, 228, 231, 232, 243, 252, 254, 277, 281, 282, 297
Bulhof, Francis · 94
Burssens, Gaston · 263, 264
Busken Huet, Cd. · 152
Buys, E. · 232

C

Carelsen, Fie · 136
Casimir, R. · 78, 126, 181
Cauwelaert, August van · 254
Celliers, Jan · 251
Chandler, Frank · 41

Clecq, René de · 244
Clercq, René de · 246, 247, 250, 268
Cneudt, Richard de · 72, 73
Coenen, Frans · 103, 200
Corneille, Pierre · 32
Costa, Isaãc da · 275
Coster, Dirk · 160, 164, 165, 167, 170, 245, 298
Couperus, Louis · 113, 125
Couttenier, Piet · 18, 273
Curtius, Ernst Robert · 233
Custers, Lucien · 91, 96, 128, 138

D

Daalder, D.L. · 46
Dalsum, Albert van · 207
De Beaufort, Willem Hendrik · 259
Defresne, August · 207
Dera, Jeroen · 25, 280
Deyssel, Lodewijk van · 18, 85, 103, 107, 175, 208, 258, 273, 274
Diels, P.A. · 42
Dijkstra, Katinka · 254
Dis, L.M. · 278, 282, 283
Dodde, N.L. · 43, 45, 135
Donders Pr., H.J.M. · 254
Donker, Anthonie · 190, 191, 208, 209, 248, 258, 265
Donkersloot, N.A. · 17, *Zie* Donker, Anthonie
Doorn, Willem van · 239
Dorleijn, G.J. · 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 78, 148, 149, 221, 244, 261
Dr. B. · 101, *Zie* Buitenrust Hettema, Foeke
Draayer-de Haas, Albertine · 259
Dressman, Mark · 40, 41, 43
Droog, Bart F.M. · 259
Drop, W. · 223, 224
Duinkerken, Anton van · 164, 208, 209, 212

E

Eagleton, Terry · 34
Eck, Waldie van · 262
Eckeren, Gerard van · 139, 145
Eeden, Frederik van · 19, 79, 85, 101, 113, 123, 125, 126, 136, 137, 140, 161, 162, 175, 201, 206, 208, 239, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 252, 254, 268, 275, 299, 316
Eekhout, Jan H. · 71, 202, 212, 213, 257
Ehrenfels, Christian von · 76, 77, 97, 188
Elro, H. van · *Zie* Houwink, Roel, *Zie* Houwink, Roel
Elster, Ernst · 98, 99
Engelman, Jan · 208, 209, 210, 248, 249
Ent, J.H. van den · 18, 47, 51, 52, 53, 152, 181, 182, 194, 195, 224, 226, 227, 240, 258, 282, 287, 297, 298
Eyck, P.N. van · 126, 162, 173, 244, 248, 249, 250, 256, 268

F

Faust, Mark · 40, 41, 43
Feber, L.J.M. · 163, 164, 276
Ferry, Jules · 32
Fleck, Ludvik · 148
Flothuis-van Dommelen, Jacoba · 236, 237
Fokkema, D.W. · 233
Fokkema, K. · 224
Frank, Horst Joachim · 37, 38, 39
Franssen, Gaston · 25, 26, 206
Frings, H. · 185

G

Geel, Rudolf · 48, 50, 92, 181
Geers, G.J. · 170
Génestet, P.A. de · 125, 133, 275
Gerretson, F.C. · *Zie* Gossaert, Geerten
Gezelle, Guido · 17, 66, 71, 79, 125, 135, 137, 182, 184, 190, 194, 208, 212, 239, 242, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 253, 256, 257, 267, 268, 276, 282
Gijsen, Marnix · 15, 16, 164, 212, 248, 250, 268, 284
Ginneken, Jac. van · 255
Godthelp, H. · 71, 72, 73, 81, 82, 254, 257, 265, 280, 298
Goedegebuure, Jaap · 46, 227
Goodwyn, Andy · 35, 36
Goris, J.A. · 16
Gorter, Herman · 18, 19, 27, 66, 69, 71, 79, 81, 97, 101, 119, 123, 131, 133, 134, 136, 137, 142, 148, 161, 162, 173, 174, 179, 187, 194, 200, 203, 207, 208, 239, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 252, 256, 267, 268, 273, 274, 275, 276, 282, 299, 314
Gorter, Simon · 99
Gossaert, Geerten · 15, 17, 162, 196, 208, 248, 249, 250, 268
Graaff, Chris de · 212
Gratama, A. · 261, 262, 297
Gravezande, G.H. 's · 256
Greenwood, Frans · 69
Greshoff, Jan · 154, 155, 162, 164, 188, 190, 212, 223, 224, 232, 239, 245, 249, 251, 252, 254, 256, 257, 258, 262, 263, 264, 266, 267, 279, 297, 298
Griss, J.J. · 17, 45, 49, 141, 174, 212, 214, 253, 263, 264, 298
Groot, A.W. de · 206
Groot, D. de · 141
Gutteling, Alex · 172

H

Haan, Jacob Israël de · 148, 162
Haanstra, Wiebrandus · 253
Hall, J.N. van · 19, 66, 79, 80, 102, 112, 113, 119, 120, 121, 236
Halsema, D. van · 130

Ham, J. van · 202, 224
Hartmans, Rob · 102
Hasselaar, Frans · 237
Heerma van Voss, Daan · 283
Heeroma, K. · 266
Hegenscheldt, Alfred · 251
Heije, J.P. · 126
Heijermans, Ida · 107, 141, 142, 154, 155, 172
Heine, Heinrich · 111
Hellinga, W.G. · 227
Herbart, J.F. · 38
Herreman, Raymond · 172, 173
Herwerden, Charlotte van · 115
Heynders, Odile · 227
Hiecke, Robert Heinrich · 37, 38, 43
Hildebrand · 16, 174
Hofdijk, W.J. · 128
Hoffham, O.C.F. · 94, 98, 99
Hoghe, Andries de · *Zie* Boutens, P.C.
Honig, H · 87, 91, 100, 242, 254, 297, 314
Hooft, P.C. · 124, 206
Hoog, G.C. van 't · 251
Hopper, Rika · 136
Horsten, fr. Tharcisius · 64, 88, 118, 143, 144, 164, 255, 256, 263, 265, 297, 298
Houdart-Mérot, Violaine · 32, 33
Houwink, Roel · 138, 212, 213, 245, 253, 298
Huf, Paul · 25, 26, 29, 60, 86, 87, 199-217, 219, 221, 222, 223, 228, 231, 239, 249, 263, 264, 280, 281, 282, 298, 303, 307, 311, 313, 317
Huizinga, Johan · 177
Hulshof, H. · 92
Hulzen, A.L. van · 202
Huygens, Constantijn · 124, 216

I

Idenburg, P.H. · 54
Iependaal, Willem van · 253

J

Jacobs, Aletta · 119
Jager, Gert de · 53, 199, 200
Janssen-Gerlach, E. · 136
Janssens, Guy · 107, 216
Jey, Martine · 32, 33, 34, 40, 43
Johannes, G.J. · 47, 53
Johnson, Randall · 227
Jonckbloet, G. · 142
Jong Ozn., K. de · 135
Jong, A.J. de · 80, 160, 187, 298
Jong, A.M. de · 140, 145
Jong, David de · 269
Jonk, A. · 212
Jouillée, Alfred · 33

K

Kaakebeen, C.G. · 46, 47, 91
Kaiser, Georg · 199
Kalff Jr. G. · 152, 153
Kalff, G. · 30, 35, 50, 51, 53, 67, 76, 77, 78, 80, 95, 123, 152, 181, 200, 219, 251
Kalmthout, Ton van · 38, 48, 49, 200, 201, 203
Kamerbeek Jr., J. · 130
Kamerbeek, Jan · 121
Kämper-van den Boogaart, Michael · 37, 38
Karsemeijer, J. · 8, 194, 195, 196, 201, 202, 203, 241, 277, 291, 298
Kate, J.J.L. ten · 133, 152, 275
Kazemier, G. · 8, 194, 195, 196, 202, 203, 241, 243, 277, 291, 298
Keil, Katherine · 41
Kemp, Mathias · 144, 164, 255
Kemp, Pierre · 164
Kemperink, Mary · 115
Kerstens, P.A. · 88, 235
Klinkenberg, Sijf · 20
Kloek, J.J. · 46, 47
Kloos, Willem · 17, 18, 19, 50, 53, 69, 79, 81, 86, 92, 96, 97, 100, 101, 102, 104, 110, 111, 113, 117, 120, 121, 123, 125, 130, 131, 134, 136, 137, 139, 140, 144, 148, 154, 160, 161, 162, 173, 189, 190, 201, 208, 236, 237, 239, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 252, 254, 255, 256, 267, 269, 273, 274, 275, 276, 282, 300, 306, 308, 310, 311, 319, 323
Knippenberg, Hans · 49, 163, 164
Kochan, D.C. · 234
Kockelmans, A. · 76
Koenen, Marie · 164
Kolkert, W.J. · 65
Kollewijn, R.A. · 97, 282
Kolman, R.J. · 109
Komrij, Gerrit · 172
Koopmans, J. · 107, 108, 109, 118, 119, 120, 122
Kops OFM, P. Fr. Chr. · 71
Koster, Edward B. · 246
Kraaykamp, Gerbert · 46
Kramer, W. · 8, 30, 33, 38, 48, 49, 52, 59, 72, 82, 85, 86, 87, 174, 181-198, 200, 205, 207, 219, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 240, 241, 265, 273, 277, 280, 281, 282, 283, 291, 297, 298, 307
Kroes-Ligtenberg, Chr. · 201
Kropotkin, Pjotr · 154
Kruijtbosch, D.J. · 202
Kruisinga, E. · 41
Kuhn, Th.S. · 44
Kuitenbrouwer, Henk · 193
Kuyper, Abraham · 21

L

Laan, J.E. van der · 193, 194

Laan, N. van der · 85
 Laan, Nico · 24, 98, 233, 273
 Landor, Walter Savage · 187
 Langbroek, Ary · 151
 Langendijk, Pieter · 16
 Langendonck, Prosper van · 212
 Langeveld, M.J. · 282, 283
 Lansberg, Ph.A. · 75, 154, 231, 283, 297
 Lanson, Gustave · 32, 40
 Leest, J.J. · 15, 17, 21, 22, 45, 56, 63, 77, 100, 200, 225, 231, 278, 280, 283
 Leeuwen, W.L.M.E. van · 48, 56, 57, 58, 59, 65, 73, 86, 87, 88, 151-180, 181, 191, 203, 214, 219, 220, 221, 222, 223, 225, 226, 227, 228, 243, 253, 256, 257, 258, 261, 265, 266, 273, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 290, 297, 298
 Lehmann, R. · 76, 221
 Leopold, J.H. · 71, 135, 137, 162, 170, 173, 174, 208, 244, 261, 297, 298
 Leopold, L. · 16, 75, 118, 212, 237, 257
 Leroux, Karel · 172
 Lessing, G.E. · 98
 Lieve, R.W. · 235, 249, 257, 263, 298
 Looy, Jacob van · 71, 242, 297
 Loveling (gezusters) · 66
 Loveling, Virginie · 110
 Luning Prak, J. · 54
 Lyon, Otto · 38

M

Maas, Nop · 107
 Mandemakers, Kees · 31, 34, 37, 44
 Mann-Bouwmeester, Theo · 136
 Marchant, H.P. · 215
 Marsman, H. · 152, 173, 179, 208, 214, 216, 248, 249, 250, 267, 268
 Marx-Koning, Marie · 70, 259
 Marynissen, Ann · 107
 Mathieson, Margaret · 36
 Matthijssen, M.A.J.M. · 31, 34, 37, 44, 54, 91, 139, 148, 152, 153, 176
 McCabe, Martha R. · 41
 Meer de Walcheren, Pieter van der · 163, 164, 167
 Meerkerk, J.B. · 59, 70, 86, 87, 107-124, 149, 219, 220, 221, 223, 224, 228, 236, 253, 268, 277, 281, 297
 Meijer Drees, N.C. · 56, 57
 Meijer, J.C.A. · 56, 57, 101, 102
 Meilof, Jan · 46, 177, 199
 Mérode, Willem de · 138, 212, 213
 Meulen, R. van der · 231
 Meyster, F.C. · 236, 237
 Michel, Ernst · 164
 Mill, John Stuart · 223
 Min, Neeltje Maria · 238
 Minne, Richard · 212, 216
 Mirande, A.F. · 202, 249, 251, 254, 256, 257, 258, 263, 264, 266, 279, 297, 298

Missinne, Lut · 82
 Moens, Wies · 163, 164, 212, 213, 214, 216
 Moerbeek, J. · 234, 235, 236, 237, 269
 Molenaar, P.J. · 142, 145
 Molière · 32
 Moller, H.W.E. · 164
 Mont, Pol de · 79, 80, 97, 113
 Montagne, Victor de la · 98
 Mooij, J.J.A. · 233, 235, 248, 265, 268
 Moor, Wam de · 48, 181
 Moormann, J.G.M. · 18, 56, 73, 74, 75, 77, 81, 82, 98, 132, 136, 147, 193, 243, 245
 Mooy, J. · 88, 263, 298
 Moulin-van Harlingen, E.J. de · *Zie Brabant*, Else van
 Mouw, J.A. dèr · 71, 257
 Mulder, Lodewijk · 69
 Multatuli · 152
 Mussche, Achilles · 164

N

Nawijn, Tj. · 92
 Netscher, Frans · 273
Newbolt Report (The Teaching of English in England) (1921) · 34, 35, 36
 Newbolt, Henri · 34
 Newbolt, Henry · 34, 35, 36
 Nieuwendijk, Suzanne van den · 241
 Nijhoff, Martinus · 138, 146, 147, 151, 152, 153, 162, 170, 173, 208, 244, 248, 249, 250, 256, 261, 262, 263, 267, 268
 Nijland, E. · 51
 Nijland, Geert · 238
 Nijland, J. Aleida · 65, 66, 134, 225, 238, 244, 251, 252, 254, 297, 298
 Nijlen, Jan van · 212, 216, 262
 Noordegraaf, J. · 130
 Noort, B. van · 88
 Noot, A. · 88

O

Obbink, H.Th. · 71
 Oerlemans, Anne · 25
 Oever, Karel van den · 163, 164
 Ogden, C.K. · 72
 Opstelten, G.E. · 16
 Ortega y Gasset, J. · 177, 178
 Ostaijen, Paul van · 166, 187, 188, 212, 214, 261, 263, 264
 Otten, P. · 251
 Otten-van der Knaap, G.H. · 53
 Oversteegen, J.J. · 78, 130

P

Paap, Willem · 19
Padberg, H. · 241, 297
Pancer · 147
Pauwels, Jan · 244
Peaux, Augusta · 259
Peper, Wilhelm · 38
Perk, Jacques · 16, 17, 18, 19, 53, 66, 69, 71, 79, 80, 81, 92, 101, 113, 123, 126, 137, 143, 144, 161, 162, 173, 174, 201, 212, 238, 239, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 252, 255, 256, 268, 273, 274, 275, 282, 300, 323, 326
Perry, John · 34, 36
Pienaar, E.C. · 251
Pieterse, Saskia · 238
Pik, W. · 16
Pisuisse, Jean Louis · 136
Pleijzier, Arie · 19, 275, 276
Poelhekke, M.A.P.C. · 16, 48, 56, 58, 69, 88, 102, 103, 104, 121, 125, 149, 154, 188, 214, 235, 241, 254, 255, 276, 297, 298
Poort, Herman · 59, 60, 82, 86, 87, 125-150, 166, 167, 219, 220, 221, 222, 223, 228, 243, 249, 253, 258, 269, 274, 277, 281, 289, 297
Portengen, A.J. · 195
Potgieter, E.J. · 16, 102, 126
Prager Lindo, Mark · 69
Prick, Harry G.M. · 107
Priem, G.H. · 251
Prins, Jan · 71, 137, 212
Prinsen, J. · 57, 95, 181, 297

R

Raaf, K.H. de · 17, 45, 49, 141, 174, 212, 214, 253, 263, 264, 298
Racine, Jean · 32
Rapport-Van den Ent (1941) · 18, 35, 51, 52, 91, 201, 203, 226, 282, 283
Rees, C.J. van · 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 53, 78, 221, 261
Rengers Hora Siccama, W.C. · 59, 82, 86, 87, 125-150, 166, 167, 219, 220, 221, 222, 223, 228, 243, 249, 253, 258, 269, 274, 276, 277, 281, 289, 297
Renssen, P. van · 249, 297
Reyneke van Stuwe, Jeanne · 115, 116, 117, 259
Richards, I.A. · 36, 43, 72
Rietbergen, Thora · 253
Rijpma, E. · 16, 73, 238, 297
Rijpma, J. · 238
Rispen, J.A. · 239, 244
Robbers, Herman · 103, 139, 145, 151, 152, 153, 154, 156
Rodenbach, Albrecht · 66, 212
Roelants, Maurice · 212, 216
Roetman, Marie · 239

Roland Holst, Adriaan · 71, 137, 138, 162, 170, 173, 174, 208, 210, 212, 244, 257
Roland Holst-van der Schalk, Henriette · 71, 125, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 137, 138, 162, 175, 176, 184, 208, 239, 244, 245, 246, 254, 259, 260
Rooden, Aukje van · 222
Roodhuyzen, H.G. · 51
Rosengren, Karl Erik · 254
Roustan, M. · 30, 33, 43, 183, 198, 225
Royaards, Willem · 207
Rutten, Felix · 164, 241

S

Salomons, Annie · 259
Sanders, Mathijs · 104, 118, 279
Savornin Lohman, W.H. de · 21
Sawyer, Wayne · 44
Schaaf, Nine van der · 254
Schaepman, H.J.A.M. · 275
Schepers, J.B. · 66, 67, 68, 69, 70, 71, 81, 82, 91, 92, 111, 112, 144, 145, 146, 201, 225, 241, 251, 297
Schepp, C.L. · *Zie* Prins, Jan
Schierbeek, Bert · 179
Schmitz, Marie · 259
Schneider, Wilhelm · 196, 197
Schneiders, A.J. · 30, 41, 42, 48, 88, 176, 177, 178, 264
Schoonhoven, C.C. van · 200
Schothorst, W. van · 243, 251, 253, 274, 297, 298
Schram, Dick · 45
Schreurs, Jacques · 163, 164, 212
Schrijver, G. · 135
Seely, Howard Francis · 41, 42, 81
Segers, Rien · 206
Shakespeare, William · 68
Shayer, David · 34, 35, 36
Sjoer, Elisabeth · 207
Slaman, Pieter · 135
Slauerhoff, J.J. · 71, 152, 162, 194, 208
Slings, Hubert · 45, 47, 48
Sötemann, A.L. · 19, 222, 273
Speenhoff, J.H. · 133, 170
Spitzer, Leo · 87, 181, 183
Sprengel, Johann · 39
Stals, W. · 30
Stapelkamp, H. · 115
Staring, A.W. · 174
Staring, W. · 15, 16, 92, 119, 133, 152, 275
Starre, Kila van der · 25
Staverman, W.H. · 182, 193, 194, 195, 196, 226, 298
Steenbeek, J.W. · 223, 224
Steenhoff-Smulders, Albertine · 163, 164, 165
Stel, Egbert · 235
Stemvers, F.G.A. · 79, 160, 201, 202, 231, 241, 249, 258, 283, 298
Sternheim, Jo · 203, 278
Stolk, Fabian · 19, 123
Stolwijk, Anton · 115

Straten, Hans van · 71
Stuiveling, Garmt · 92
Sturm, Jan · 45
Suylesteijn, Geraert van · 269
Swarth, Hélène · 66, 69, 98, 102, 113, 116, 133, 134,
137, 144, 239, 244, 245, 246, 247, 250, 252, 254, 255,
259, 260, 267, 273, 301

T

Talen, J.G. · 98
Tazelaar, C. · 65, 80, 88, 297
Thans, Hilarion · 144, 163, 164, 255
Timmerman, A.W. · 71
Tinbergen, D.C. · 58, 253, 254, 257, 259, 269, 297, 298
Tingen, Frits · 251
Toit, J.D. du · *Zie* Totius
Tollens, H. · 65, 133, 174
Tolstoy, Lev · 153
Totius · 250, 251, 268

U

Uitgeverij H.C.A. Thieme · 107, 122, 237
Uitgeverij H.D. Tjeenk Willink · 16, 242, 297
Uitgeverij J.B. Wolters · 16, 52, 53, 57, 58, 59, 75, 87, 88,
202, 235, 238, 241, 297, 298
Uitgeverij P. Noordhoff · 56, 57, 87, 120, 121, 122, 238,
242, 297, 298
Uitgeverij W.E.J. Tjeenk Willink · 57, 155, 242, 256, 257,
297, 298
Uitgeverij W.L. & J. Brusse · 17, 242, 298
Uyldert, Maurits · 215, 216

V

van der Waals, Jacqueline · 259
Ven, P.H. van de · 30, 31, 34, 40, 44, 48, 49, 50, 53
Verano, Ellen · 203, 212
Verbeeten, J.J. · 88, 265, 297, 298
Verboord, Marc · 45, 46, 238
Verbraeken, Ad. · 254
Vercammen, Jan · 254
Verdaasdonk, H. · 20, 79, 80, 81, 231, 237, 238, 239,
248, 262, 269
Verhoeven, Bernard · 163, 164, 202
Verkade, Eduard · 207
Verlaine, Paul · 200
Vermeulen-Duinker, Mien · 136
Verveer, Elchanon · 182, 287
Verwer, Andrea · 232
Verwey, Albert · 11, 18, 19, 66, 71, 86, 91, 92, 93, 94, 96,
97, 100, 101, 112, 113, 114, 121, 123, 125, 128, 129,
130, 131, 132, 133, 137, 138, 139, 140, 144, 155, 159,
160, 161, 173, 183, 191, 192, 197, 201, 207, 208, 222,

239, 243, 244, 245, 246, 247, 250, 251, 252, 254, 255,
267, 273, 282, 301, 306, 308, 310, 311, 315, 318, 324,
326
Vestdijk, Simon · 242, 261, 266
Veth, Jan · 139, 145
Vincent, A. · 88, 265, 297, 298
Vogel, Albert · 202, 203, 204, 206
Vogel-Buwalda, Ellen · *Zie* Verano, Ellen
Vondel, J. v.d. · 16
Vooys, C.G.N. de · 57, 58, 63, 64, 74, 75, 80, 87, 126,
137, 159, 239, 243, 251, 261, 269, 273, 274, 297, 298
Vos, H.J. de · 20, 48, 91, 101, 181, 228, 240
Vos, Hendriuk · *Zie* Wispel, Hans
Vos, Margot · 138, 254
Vos, Marie · 138
Vossler, Karl · 181, 183, 227
Vriend, Gerard de · 48, 49, 88, 224
Vries, Hendrik de · 71, 212, 216
Vries, J. de · 18, 154, 155, 164, 188
Vries, Jeronimo de · 182, 287
Vries, Matthias de · 130
Vriesland, Victor van · 239, 245, 267, 268
Vroman, Leo · 15, 16, 17, 45, 51, 284

W

Waals, Jacqueline van der · 212, 248, 250, 268, 282
Waals, Laurens van der · 223, 224
Walch, Jan · 139, 145, 200, 201, 202, 214
Walzel, Oskar · 184, 188, 207
Warren, Austin · 197
Watts-Dunton, Thomas · 189
Wellek, René · 197
Werumeus Buning, J.W.F. · 208, 214, 215, 249
Westenholz, Caroline de · 199, 203, 212, 261
Wielenga, B. · 65
Wijdeveld, Gerard · 212, 213
Wijtzes, A.L.J. · 64, 65
Wilt, Rob de · 269
Winkler Prins, Jacob · 69, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 113,
116, 173, 235, 240, 246, 250, 268
Winkler, Johan · 109
Wispel, Hans · 254
Witte, Theo · 65, 283
Woestijne, Karel van de · 71, 125, 194, 212, 216, 244,
246, 247, 249, 256
Wolthuis, G.W. · 227
Wordsworth, William · 35, 222, 256
Woud, Auke van der · 43
Wouters, D. · 77, 143, 202, 297
Wundt, W.M. · 105

Z

Zeldenthuis, Jan J. · 219
Zevenhuijzen, Arie · 203, 239

Zijdeveld, A. · 48, 58, 173, 174, 175, 176, 240

Zimmerman, J.C. · 16

Curriculum vitae

Jan Gerard Buijsse (Leiden 1946) sloot in september 1968 aan de Christelijke Kweekschool te Leiden zijn onderwijzersopleiding af met de akte volledig bevoegd onderwijzer. In 1972 behaalde hij aan de School voor Taal en Letterkunde te Den Haag de akte MO A en in 1978 de akte MO B Nederlandse taal en letterkunde. Van 1968 tot 1971 was hij als onderwijzer werkzaam in het lager onderwijs, van 1971 tot 2009 als leraar Nederlands aan de Louise de Coligny Scholengemeenschap/Da Vinci College Kagerstaat te Leiden. Een lang onderbroken studie Nederlands aan de Universiteit Leiden rondde hij in 2002 af met een scriptie over werk van C.C.S. Crone, *Gymnasium en liefde, onmacht van de taal in een groteske*.



[illegible]